

2. MATERIEEL INTERNATIONAAL STRAFRECHT : VREDESMISSIES EN MENSENHANDEL¹

A. Inleiding

Militairen kunnen tijdens oefeningen, zendingen of operationele inzet in het buitenland in contact komen met het fenomeen van mensenhandel of mensensmokkel². Tijdens een humanitaire opdracht in het kader van het herstel of behoud van de internationale vrede en stabiliteit, komen ze vaak terecht in onstabiele post-conflictzones, waar de lokale overheid niet altijd bij machte is om deze moderne vorm van slavernij doelgericht en efficiënt aan te pakken. Van hun kant constateren mensenrechtenorganisaties een stijging van de prostitutie en uitbuiting wanneer een internationale troepenmacht in een conflictgebied wordt ingezet. In enkele gevallen werd vastgesteld dat militairen zelfs een actieve rol speelden, hetgeen kan leiden tot een ondermijning van de geloofwaardigheid van de vredesmissie in haar geheel. Zo werd zeer recentelijk door de VN beslist om, op basis van ernstige beschuldigingen van seksueel misbruik, een volledig militair contingent van UNOCI te schorsen³. Een geïntegreerde en gecoördineerde aanpak is derhalve noodzakelijk: zowel in het land van oorsprong, land of landen van transit, als in het land van bestemming moeten acties worden genomen. België is een

koploper in de algemene strijd tegen mensenhandel en mensensmokkel. Het valt niet te verwonderen dat de Belgische Defensie niet onverschillig is gebleven ten opzichte van het fenomeen⁴.

B. Internationale instrumenten

(1) De Verenigde Naties

Naast de Protocollen van Palermo⁵ bij het VN verdrag tegen transnationale en georganiseerde misdaad inzake mensenhandel en smokkel van migranten in het algemeen, werd de specifieke problematiek van mensenhandel tijdens vredesoperaties aangepakt. Naar aanleiding van een onderzoek naar seksuele uitbuiting door hulpverleners in West Afrika werd door de Algemene Vergadering op 22 mei 2003 een resolutie⁶ aangenomen, waarin zij aandrang op het uitvaardigen van duidelijke procedures ter beteugeling van dit fenomeen. Daarop volgend vaardigde de Secretaris-generaal van de Verenigde Naties, Kofi A. Annan, op 9 oktober 2003 een bulletin uit met "*Special measures for protection from sexual exploitation and sexual abuse*" (ST/SGB/2003/13).

1 Tenzij specifiek vermeld in de tekst, wordt met de notie mensenhandel zowel het misdrijf mensenhandel als mensensmokkel bedoeld.

2 In de Wet van 10 augustus 2005 tot wijziging van diverse bepalingen met het oog op de versterking van de strijd tegen mensenhandel en mensensmokkel en tegen praktijken van huisjesmelkers (B.S. 02.09.05) werd art. 433^{quinqies} (mensenhandel) in het strafwetboek ingevoegd en werd art. 77bis (mensensmokkel) in de wet van 15 december 1980 betreffende de toegang tot het grondgebied, het verblijf, de vestiging en de verwijdering van vreemdelingen vervangen.

3 Een intern onderzoek in Ivoorkust bij de United Nations Operation in Côte d'Ivoire (UNOCI) leidde tot de vaststelling van ernstige aantijgingen over seksuele exploitatie en misbruik. Zie de "Press Release" PKO/166 van 20 juli 2007 (<http://www.un.org/News/Press/docs/2007/pko166.doc.htm>).

4 Defensie maakt sinds 2003 als volwaardige partner deel uit van de werkgroep "sektoerisme" en steunt in dit kader campagnes (zie www.stopkinderprostitutie.be) en de organisatie van conferenties zoals de tweedaagse conferentie rond kinderprostitutie die plaatsvond in het Egmondpaleis op 7 en 8 mei 2007.

5 Worden bedoeld, het Aanvullend protocol inzake de preventie, bestrijding en bestrafing van mensenhandel, in het bijzonder vrouwenhandel en kinderhandel, bij het Verdrag van de Verenigde Naties tegen transnationale georganiseerde misdaad, gedaan te New York op 15 november 2000 (vertaling), (B.S. 13.10.2004, bekrachtiging 11.08.2004, inwerkingtreding voor België op 10 september 2004) en het Aanvullend protocol tegen de smokkel van migranten over land, over de zee en in de lucht, bij het Verdrag van de Verenigde Naties tegen transnationale georganiseerde misdaad, gedaan te New York op 15 november 2000 (vertaling), (B.S. 13.10.2004, bekrachtiging 11.08.2004, inwerkingtreding voor België op 10 september 2004).

6 UN Doc A/RES/57/306 van 22 Mei 2003 *Investigation into sexual exploitation of refugees by aid workers in West Africa*

Hierin werden handelingen gesteld door VN personeel die verband houden met seksuele uitbuiting en misbruik, verboden. Daarenboven worden de plichten van militaire en civiele verantwoordelijken vastgelegd en gekoppeld aan een sanctie: het niet nemen van de noodzakelijke preventieve maatregelen, het niet onderzoeken van klachten of het niet nemen van correctieve maatregelen bij vaststelling van misbruik, worden gronden om de samenwerking met de VN te beëindigen. Ondanks deze richtlijnen werden op het terrein nieuwe misbruiken vastgesteld. De bekendmaking in 2004 van een groot aantal klachten van seksuele exploitatie en misbruik door VN personeel in de Democratische Republiek Congo leidde tot verontwaardiging in New York. Zowel het bulletin als het wangedrag in Afrika lagen aan de basis van een voorlopige *policy paper* gepubliceerd door het *Department for peacekeeping operations* (DPKO)⁷ in maart 2004 met als titel "*Human trafficking and United Nations Peacekeeping*". Hierin worden drie assen voorgesteld: bewustwording en training, verzekeren van de discipline en steunen van acties tegen deze misdrijven. Steeds in 2004 werd H.R.H. Prins Zeid Ra'ad Zeid Al-Hussein, de permanente vertegenwoordiger van Jordanië bij de VN, aangeduid als adviseur van de Secretaris-generaal in deze problematiek.

Op 24 maart 2005 werd op vraag van het *Special Committee on Peacekeeping Operations* het *Zeid Rapport*, "*A comprehensive strategy to eliminate future sexual exploitation and abuse in United Nations Peacekeeping operations*", gepubliceerd,⁸ waarin op vier fronten actiepunten worden voorgesteld. Zo moeten de gedragsnormen worden gestandaardiseerd, de onderzoeken naar misbruiken geprofessionaliseerd en moet de (strafrechtelijke) aansprakelijkheid van zowel de diensthoofden en commandanten als van het individu kunnen worden afgedwongen. Een opmerkelijke aanbeveling is het inhouden van de VN dagvergoeding van personeel dat zich schuldig heeft gemaakt aan seksuele uitbuiting

en misbruik en het doorstorten van die geldsommen in een slachtofferfonds dat onder andere kan worden aangewend ten voordele van de zogenaamde "*peacekeeper babies*".

Na een bespreking in de Algemene Vergadering van april 2005, implementeerde het DPKO de preventieve, repressieve en curatieve maatregelen ervan in zijn "*Comprehensive Strategy on Sexual Exploitation and Abuse*"⁹. Daarenboven heeft dezelfde dienst internationale teams (de zogenaamde "Conduct and Discipline Teams") in plaats gesteld die toezicht houden op het gedrag en het behoud van de discipline in bijna alle actueel lopende vredesoperaties. Tenslotte wordt een nieuw model van "*Memorandum of understanding*"¹⁰ met alle landen die personeel en troepen leveren voor een vredesoperatie onderhandeld om meer garanties te bieden dat mistoestanden daadwerkelijk worden aangepakt¹¹. Zo wordt in art. 7*quater* gesteld dat de commandant van een militair contingent uit zijn of haar functie kan worden ontheven en worden gerepatriëerd door toedoen van de VN, wanneer blijkt dat hij of zij onvoldoende preventieve of repressieve maatregelen heeft genomen ten overstaan van ernstig wangedrag. De VN hoopt via dit memorandum een morele dwang uit te oefenen op de staten, vermits de organisatie niet bevoegd is om ze tot vervolging te dwingen.

(2) De Noord-Atlantische Verdragsorganisatie

Naar analogie met de werkzaamheden op het niveau van de VN, werd in juni 2004 tijdens de NAVO top te Istanbul de "*Nato Policy on combating trafficking in human beings*" vastgelegd¹². Mensenhandel wordt door de deelnemers beschouwd als een ernstige schending van de mensenrechten die corruptie en georganiseerde

7 <http://www.un.org/womenwatch/news/documents/DPKOHumanTraffickingPolicy03-2004.pdf>

8 UN Doc A/59/710

9 <http://www.un.org/Depts/dpko/CDT/strategy.html>

10 Een *Memorandum of Understanding (MoU)* is een akkoord tussen de VN en een troepenleverende lidstaat.

11 UN Doc A/61/494 van 3 oktober 2006. *Revised draft model memorandum of understanding between the United Nations and [participating State] contributing resources to [the United Nations Peacekeeping operation]*

12 <http://www.nato.int/docu/comm/2004/o6-istanbul/docu-traffic.htm>

misdaad bevordert en kwetsbare regeringen destabiliseert. Door niet op te treden kan de geloofwaardigheid van de organisatie ondermijnd worden en kan op termijn zelfs de uitvoering van een operatie in het gedrang komen. Van NAVO personeel wordt vereist dat er een "zero-tolerance policy" wordt gehanteerd en dat de problematiek in de opleiding en training wordt besproken. De lidstaten verbinden er zich toe maatregelen te nemen om de vraag naar diensten van slachtoffers van mensenhandel te ont-raden. Dit op basis van het inzicht dat NAVO soldaten die bordelen bezoeken, bijdragen tot het financieren of steunen van de veiligheidsbedreiging waartegen ze verondersteld worden op te treden. Daarnaast zal, tijdens de uitvoering van de operaties, aan de gastnatie de nodige steun worden verleend in haar strijd tegen dit soort misdrijven.

Op 24 november 2005 vond in Noorwegen een seminarie plaats over de implementatie van de NAVO politiek in de strijd tegen mensenhandel. Begin mei 2007 werd Mr. John Colston, assistent Secretaris Generaal voor Defensiepolitiek en planning van de NAVO, aangeduid als "Senior Coordinator" in de strijd tegen mensenhandel. Het is zijn taak om de implementering van de NAVO politiek op te volgen¹³.

(3) De Raad van Europa

Op 14 maart 2007 legde de federale regering het wetsontwerp houdende instemming met het Verdrag van de Raad van Europa ter bestrijding van mensenhandel, gedaan te Warschau op 16 mei 2005 en door België ondertekend op 17 november 2005, ter goedkeuring voor aan de Senaat (Gedr. St., Senaat, zitting 2006-2007, 3-2119/1). Het toepassingsgebied van de strijd tegen mensenhandel wordt hierdoor, ten opzichte van de Protocollen van Palermo, uitgebreid tot al zijn verschijningsvormen, ongeacht of deze nationaal of transnationaal zijn en al dan niet verband houden met de georganiseerde misdaad.

Het Verdrag pakt het probleem op een globale manier aan: van preventie tot repressie, zonder

daarbij de bescherming en opvang van de slachtoffers te vergeten. Het art. 6 van het Verdrag legt de nadruk op de maatregelen met het oog op ontmoediging van de vraag. Het bestaan van een afzetmarkt voor alle mogelijke vormen van uitbuiting van personen verhoogt het risico op mensenhandel.

Om het niveau van bewustwording te verhogen moet worden voorzien in voorlichtingscampagnes en educatieve programma's. Het niet bindende art. 19 suggereert het strafbaar stellen, door de verdragspartijen, van het gebruik van diensten waarop de uitbuiting betrekking heeft in de wetenschap dat de betrokken persoon slachtoffer is van mensenhandel. In België is er geen regel die dit gedrag vooralsnog criminaliseert.

De goedkeuringswet werd op 3 juni 2007 bekrachtigd en afgekondigd: de publicatie in het Belgisch Staatsblad is imminent. De Ordonnantie van het Brussels hoofdstedelijk gewest van 19 april 2007 houdende instemming met het Verdrag van de Raad van Europa ter bestrijding van mensenhandel, gedaan te Warschau op 16 mei 2005, verscheen reeds in het Belgisch Staatsblad van 3 juli 2007.

Van haar kant hernieuwde Mevr. Isabelle Durant op 12 oktober 2004 een wetvoorstel tot invoeging van artikel 380quater in het Strafwetboek met betrekking tot het gebruiken van diensten van seksuele aard geleverd door een slachtoffer van mensenhandel¹⁴. Door caduciteit werd de wetgevingsprocedure echter onderbroken.

(4) De Raad van de Europese Unie

Het Kaderbesluit van de Raad van 19 juli 2002 inzake bestrijding van mensenhandel werd op 1 augustus 2002 gepubliceerd in het Publicatieblad van de Europese Gemeenschappen, onder andere als gevolg van de werkzaamheden van de Verenigde Naties in dit domein. Het moet bijdragen tot de bestrijding en de voorkoming van mensenhandel door het invoeren van minimum eisen wat strafbaarstelling, vervolging en bescherming en bijstand aan de slachtoffers betreft. België heeft dit Europees instrument omgezet in de wet van 10 augustus 2005.¹⁵

¹³ Zie <http://www.nato.int/docu/update/2007/05-may/eo509b.html>

¹⁴ Gedr. St., Senaat, zitting 2004-2005, 3-831/1

¹⁵ Zie voetnoot 2.

Daarenboven werd door de Raad in 2004¹⁶ een richtlijn verspreid om de aangiftebereidheid van slachtoffers van mensenhandel of van illegale immigratie te verhogen. In ruil voor samenwerking met de bevoegde autoriteiten en onder bepaalde voorwaarden, kunnen zij een verblijfstitel bekomen. Deze richtlijn werd in België omgezet in de wet van 15 september 2006 tot wijziging van de wet van 15 december 1980 betreffende de toegang tot het grondgebied, het verblijf, de vestiging en de verwijdering van vreemdelingen¹⁷.

C. Belgische defensie en mensenhandel

(1) Operaties in onstabiele regio's

In een regio waar een gewapend conflict recentelijk heeft plaatsgevonden, vertegenwoordigt een vredesmissie vaak de enige vorm van openbaar gezag. Daarenboven wordt, in vergelijking met de lokale bevolking, het internationaal personeel relatief goed betaald waardoor soms prostitutie of arbeidsuitbuiting, vormen van mensenhandel, rechtstreeks of onrechtstreeks wordt bevorderd. In een aantal gevallen werd er melding gemaakt van internationaal personeel dat rechtstreeks betrokken was in de organisatie zelf van mensenhandel en/of -smokkel. Na een conflict of humanitaire crisis, wanneer de bevolking kampt met economische problemen en werkloosheid, zien sommigen zich voor hun overleving gedwongen om beroep te doen op prostitutie of levering van andere diensten ten voordele van de buitenlandse militairen of burgerpersoneel tewerkgesteld bij een VN organisme.

De lakse houding van sommige overheden, soms aangeduid als de "boys will be boys" houding, ten opzichte van het beroep op diensten van prostituees tijdens een langdurige opdracht in het buitenland, wordt vaak bekritiseerd. Het ter beschikking stellen van condooms aan militairen, in het kader van de bescherming tegen besmetting van seksueel overdraagbare aandoe-

ningen zoals AIDS, kan door sommige militairen worden geïnterpreteerd als een vrijgeleide.

(2) Richtlijnen van de Chef Defensie

Op 19 november 2003 werd door generaal Van Daele, Chef Defensie, een nota verspreid die de nultolerantie ten opzichte van wangedrag in het buitenland beklemtoonde. Hij stelt hierin dat sommige Belgische militairen zich schuldig hebben gemaakt aan laakbare handelingen op seksueel en commercieel gebied, gebruik makend van hun comfortabele financiële positie ten opzichte van de plaatselijke bevolking. Zulk een wangedrag wordt niet meer getolereerd en de meerderen ter plaatse worden op hun verantwoordelijkheid gewezen indien het gedrag te wijten is aan hun laksheid en tolerantie¹⁸. Dit standpunt werd expliciet verduidelijkt tijdens een persconferentie op 26 november van datzelfde jaar naar aanleiding van een actualisering van de gedragsregels voor Belgische militairen in het buitenland. Hierin werd tevens door luitenant-generaal Van Remoortel verduidelijkt dat "[bezoek aan prostituees] in alle omstandigheden onaanvaardbaar is, zelfs al gaat het om meerderjarigen."¹⁹

(3) Het Protocolakkoord van 20 maart 2006²⁰

In de werkgroep "seksstoerisme" waar Defensie sinds 2003 deel van uitmaakt, rijpte de idee om de samenwerking met de politiediensten te versterken en vast te leggen in een geschreven document. Door hun deelname aan humanitaire missies in het kader van de handhaving van de vrede zoals in Kosovo, Afghanistan of Libanon, kunnen de militairen nuttige informatie ontdekken over dit fenomeen tijdens de uitvoering van hun taken en deze doorgeven aan de dienst mensenhandel.

16 Richtlijn 2004/81/EG, Publicatieblad van de Europese Unie, 6 augustus 2004.

17 Zie art. 65 e.v. (B.S. 06.10.06)

18 Zie Galle, C., "Generaal Van Daele schiet met scherp op eigen militairen", De Morgen, 26 november 2003

19 Zie Verhoest, F., "Kleine minderheid militairen begaat misstap", De Standaard, 27 november 2003

20 Protocolakkoord van samenwerking tussen Defensie en de dienst mensenhandel, Federale Politie in de materie mensenhandel en mensensmokkel.

Dat Belgische militairen in opdracht reeds werden geconfronteerd met mensensmokkel blijkt uit de getuigenis van een militair na een opdracht in Kosovo in de krant De Morgen van 29 november 2003: "Maar mannen die met enkele kinderen en vrouwen in een geblindeerd busje richting grens reden, moeten doorlaten, dat was er voor hem te veel aan." [...] Bewijzen hebben we natuurlijk niet, maar voor onze patrouille was het duidelijk dat het hier om mensensmokkel ging. [...]". Francis probeerde overigens nog om het busje aan de kant te houden, maar zijn overste wees hem erop dat daar ingrijpen niet tot zijn takenpakket behoorde.²¹

Een ander initiatief kwam begin januari 2004 van Europarlementslid Mevr. Patsy Sörensen, naar aanleiding van gastcolleges die ze aan de Koninklijke Militaire School gaf in het kader van het vak "Burgerzin". Ze stelde voor om informatiesessies omtrent mensenhandel en de mogelijke rol van militairen te geven aan het personeel dat zich voorbereidt op een buitenlandse opdracht. In haar voorstel herneemt ze als mogelijke rol van de militair, naast een correct gedrag, het melden van verdachte zaken en, afhankelijk van het mandaat, het tussen beide komen bij vaststelling van feiten die op mensenhandel of mensensmokkel zouden kunnen wijzen. Het steunen of opzetten van campagnes ter plaatse behoren ook tot de mogelijkheden.

Uiteindelijk werd er op 20 maart 2006 een protocolakkoord ondertekend tussen Defensie en de federale politiedienst mensenhandel²². Op basis hiervan worden de militairen, die op zending in het buitenland vertrekken, gesensibiliseerd voor het probleem van mensenhandel tijdens een specifieke infosessie gegeven door een vertegenwoordiger van de cel mensenhandel. Er wordt gewezen op de plicht die elke militair heeft om inbreuken waarvan hij kennis heeft, te melden via de geëigende kanalen.

Naast de theoretische uiteenzettingen worden er ook incidenten geïntegreerd tijdens de praktische oefeningen. Zo worden militairen tijdens het inoefenen van de controle van voertuigen

geconfronteerd met personen waarvan de identiteitsdocumenten door de chauffeur en begeleider worden getoond of wordt, bij het doorzoeken van een gewoon voertuig, een orgaantransport ontdekt. Daarenboven krijgt elke deelnemer aan een operatie een leidraad ("aide-mémoire") mee, waarin een hoofdstuk is gewijd aan de strijd tegen de mensenhandel en mensensmokkel. Deze bevat de indicatoren die kunnen wijzen op verdachte situaties alsook de richtlijnen over hoe gereageerd moet worden bij de vaststelling ervan.

Door het geheel van deze vormingen wil Defensie haar personeel maximaal voorbereiden om op een professionele manier in staat te zijn om de strijd tegen mensenhandel en mensensmokkel te steunen. Andere NAVO partners hebben hun interesse laten blijken om een analoog protocolakkoord af te sluiten met hun politiediensten.

D. Toekomstperspectieven

Uit het voorgaande blijkt dat er al een lange weg is afgelegd. Desalniettemin kunnen binnen Defensie bijkomende maatregelen worden genomen om de strijd tegen mensenhandel en mensensmokkel te versterken.

- Wat de **potentiële cliënten** betreft, moeten militairen er expliciet op gewezen worden dat, wanneer zij betrokken raken bij mensenhandel of mensensmokkel, ze bijna steeds onder het regime van de verzwarende omstandigheden vallen. Een militair wordt beschouwd als een openbaar officier of ambtenaar, drager van openbare macht waardoor hij valt onder art. 433*sexties* Sw. In dit geval wordt de strafmaat opgetrokken naar opsluiting van vijf jaar tot tien jaar en een geldboete van 750 tot 75.000 euro. Wanneer echter misbruik wordt gemaakt van de bijzonder kwetsbare positie van het slachtoffer of wanneer het misdrijf is gepleegd ten opzichte van een minderjarige (art. 433*septies* Sw), verhoogt de strafmaat naar opsluiting van tien tot vijftien jaar en een geldboete van 1.000 tot 100.000 euro. Wat mensensmokkel betreft zijn analoog verzwarende omstandigheden voorzien in

21 Zie Galle, C., "Hoe onze jongens varkentjes werden", De Morgen, 29 november 2003

22 Zie <http://www.mil.be/def/print.asp?LAN=nl&FILE=news&ID=496&PAGE=1>

de art. 77ter en 77quater van de Vreemdelingenwet.

Het valt te overwegen om elke aan een zending deelnemende militair een gedragscode met betrekking tot prostitutie te laten ondertekenen. Om kinderprostitutie tegen te gaan zou er een clause kunnen worden opgenomen, dat wat de leeftijd betreft, elke jongere als minderjarig moet worden beschouwd tot het tegendeel in voldoende wijze is aangetoond. Om de aangiftebereidheid te verhogen kan aan de verantwoordelijke commandanten eveneens een document worden voorgelgd waarin ze zich engageren om, in geval van vaststelling van wangedrag, dit te melden volgens de geëigende kanalen en de nodige maatregelen te nemen. Commandanten zouden richtlijnen moeten krijgen die hen moeten toelaten de nodige bewijzen te vrijwaren, zodat er tot een effectieve vervolging in België kan worden overgegaan. De aanwezige leden van de militaire politie, of in voorkomend geval, van de federale politie, kunnen hierin een belangrijke rol spelen.

Sommige NAVO landen hebben naar aanleiding van de Istanbul-top van 2004 bijkomende maatregelen genomen. Zo verbiedt de gedragscode voor het Noorse Leger het gebruikmaken van seksuele diensten tegen betaling en het onderhouden van relaties die op andere wijze het vertrouwen in de onpartijdigheid van de strijdmacht zouden kunnen schaden. Noorse militairen die de code schenden, kunnen tuchtrechtelijk vervolgd worden. De Verenigde Staten hebben in hun militaire code een nieuw artikel ingevoegd, waardoor met ingang van 15 november 2005, het voor de leden van de Amerikaanse strijdmacht verboden is prostitutees te bezoeken. Hierdoor krijgen militaire bevelhebbers de bevoegdheid soldaten te bestraffen die betalen voor seksuele diensten.²³ Wat België betreft, zou het wetsvoorstel Durant gereactiveerd moeten worden, eventueel met toevoeging van verzwarende omstandigheden, om coherent te

zijn met de misdrijven mensenhandel en mensensmokkel.

- Wat de **aanpak** van het fenomeen tijdens operaties betreft, blijft de tussenkomst van militairen in het buitenland beperkt tot het doorgeven van informatie. Hier rijzen een aantal problemen. De militairen zijn onvoldoende opgeleid en beschikken niet over de nodige technische middelen om na te gaan of bijvoorbeeld identiteitsdocumenten authentiek zijn. Het gebruik van vervalste reisdocumenten maakt deel uit van mensensmokkel.

Het doel is om het fenomeen eveneens aan te pakken in het land van oorsprong of van transit. Daarom lijkt het aangewezen om, in geval van betrapting op heterdaad, de betrokken personen ter plaatse te houden tot de tussenkomst van de bevoegde overheidsinstanties. Bij slachtoffers ontstaat de verwachting dat ze gered zullen worden door de militairen die een controlepost bemannen. Na het noteren van bepaalde gegevens, blijven ze echter onder de controle van hun "passeurs" of uitbuiters. Dit geeft twee verkeerde signalen: aan de daders dat ze straffeloos blijven en aan de slachtoffers dat ze geen andere keuze hebben. Bij gebrek aan betrouwbare lokale politiediensten, kan de internationale VN politiemacht tussenkomen. Zo is er bijvoorbeeld in Kosovo een speciale gender cel van de UNMIK²⁴ politie werkzaam die over de nodige expertise in dit domein beschikt.²⁵

- Wat de **slachtoffers** betreft, dienen ze in het beste geval enkel worden opgevangen in de periode tussen de ontdekking op heterdaad en de overdracht aan bevoegde politiediensten. Slachtofferbejegening is echter niet opgenomen in de vorming, noch in de briefing gegeven door de cel mensenhandel. Militairen zouden in staat moeten zijn om in een elementaire opvang te voorzien. Daarnaast moet er meer gespecialiseerd personeel worden opgeleid: de Raadgever Mentale Operationaliteit,

23 Captain Keith J. Allred, Analyse. De strijd tegen de mensenhandel, Nato Kroniek, zomer 2006, <http://www.nato.int/docu/review/2006/issue2/dutch/analysis.html>

24 United Nations Interim Administration Mission in Kosovo (UNMIK)

25 Zie <http://www.unmikonline.org/civpol/gender/project.htm>

die een psycholoog is, en het medisch personeel aanwezig in de operatiezone beschikken al over een goede basiskennis. Niettemin blijft het essentieel, in het kader van de wederopbouw na een conflict, dat de lokale overheid in de bestrijding van dit fenomeen wordt betrokken en haar verantwoordelijkheid kan opnemen.

E. Besluit

Het jaar 2004 kan als een kanteljaar in de strijd tegen mensenhandel en mensensmokkel worden beschouwd. Maar nieuwe initiatieven zijn noodzakelijk om het momentum niet te verliezen. De Heer De Witte, directeur van het Centrum voor gelijke kansen en voor racismebestrijding, stelde tijdens de persconferentie op 6 juli 2007 naar aanleiding van de voorstelling van het Jaarverslag Mensenhandel 2006 "Slachtoffers in beeld" terecht, dat de aanpak van dit fenomeen opnieuw een prioriteit moet krijgen op basis van de vaststelling dat de criminele netwerken zich verder professionaliseren. Het actualiseren van het wetsvoorstel Durant zou in dit verband een duidelijk signaal zijn.

Hans De Tant *

* De auteur is criminoloog (VUB) en militair repetitor op de leerstoel Rechten van de Koninklijke Militaire School (KMS). De opinie uitgedrukt in dit artikel is in zijn persoonlijke naam en is niet noodzakelijk de mening van de KMS of van het Ministerie van Landsverdediging.